SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:480

av Stefan Olsson (M)

Avskaffande av lagen om Svenska kyrkan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en utredning avseende ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En bärande princip för vårt statsskick är att vi har religionsfrihet i vårt land. Med detta menas att vem som helst ska kunna hysa vilka religiösa föreställningar som helst och även organisera egna trossamfund på det sätt som de själva vill.

Historiska erfarenheter har visat att religionsfriheten är av stort värde för var och en enskilt, men även att det skapar lugn i samhället i stort. Religionsfriheten har därför en framträdande plats i regeringsformen.

Icke desto mindre finns ett mycket märkligt och inkonsekvent undantag för det största trossamfundet i Sverige, Svenska kyrkan, som i strid med religionsfrihetens principer inte har rätt att bestämma sin egen religiösa inriktning och inte heller sin egen organisation.

Staten har valt att reglera Svenska kyrkan genom lagen om svenska kyrkan (SFS 1998:1591). Lagen definierar vad kyrkan ska tro och hur den ska vara organiserad. Den säger att kyrkan ska vara evangelisk-luthersk och rikstäckande. Med det senare menas att kyrkan ska ha territoriellt baserade församlingar och att medlemmarna ska vara

medlemmar i den församling där de bor och inte i den församling de själva väljer att gå med i.

Bakgrunden till varför det har blivit på detta sätt är välkänd. Svenska kyrkan var länge en myndighet i staten och kallades statskyrkan. Men när Sverige till sist skulle skilja stat och kyrka åt kunde staten inte förmå sig att släppa taget ändå. Staten skapade lagen om svenska kyrkan för att behålla ett grepp över samfundets inriktning och organisation.

Men inte nog med det. Därtill införde staten ett särskilt konstitutionellt skydd för lagen om svenska kyrkan för att göra det extra svårt att ändra just denna lag. Sålunda stadgar regeringsformen i 8 kap. 17 § tredje stycket att lagen om svenska kyrkan endast kan ändras på samma sätt som riksdagsordningen. Samma skydd fick även lagen om trossamfund som kom till vid samma tidpunkt. Inga andra lagar av samma sort har fått denna status av mellanting mellan vanlig lag och grundlag.

Nu är förvisso inte religionsfriheten överordnad alla andra friheter i författningen. Därför finns det i gällande rätt en möjlighet att vid vissa tillfällen inskränka religionsfriheten, men typiskt för den typen av inskränkningar är att det handlar om att säkra att en annan frihet i författningen av samma dignitet också ska skyddas. Av detta skäl är regeringsformen noga med hur inskränkningar i fri- och rättigheterna får göras. Den säger att begränsningen aldrig får ”gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning” (2 kap. 21 § regeringsformen).

Lagen om svenska kyrkan strider uppenbart mot detta eftersom den begränsar samfundets rätt att definiera sin egna religiösa åskådning. Lagens begränsning riktar sig enbart mot samfundets religiösa åskådning just på det sätt som regeringsformen mycket tydligt säger inte får göras. Lagen om svenska kyrkan innebär därför en omotiverad inskränkning i svenska folkets religionsfrihet. Regeringen bör därför överväga att utreda ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan.

Stefan Olsson (M)